

Nie chcemy być sprzedawcami mydła, nie będziemy komiwojażerami

Wyzaczyliśmy sobie na tę kadencję cel: zwiększenie liczebności związku do 800 gmin. Rzecz jasna przekonywanie wójtów i rad nie jest łatwe. Ale nie będziemy składać obietnic bez pokrycia. Zależy nam, żeby gminy wstępujące do naszej organizacji widziały w tym sens – mówi Marek Olszewski, przewodniczący Związku Gmin Wiejskich RP. Komentuje też słaby system finansowania rozwoju wsi. Jego zdaniem w Polsce realizowana jest polityka dwóch prędkości: specjalna dla miast, bo są lokomotywami gospodarki, oraz poboczna dla reszty kraju. Trzeba inaczej pokierować strumieniami pieniędzy, aby dysproporcje pomiędzy miastem a wsią w końcu zaczęły się zmniejszać.

Rozmawiał: Janusz Król

Mamy ofensywną problematykę miejskiej. Jest silnie obecna w mediach, rząd przyjął Krajową Politykę Miejską, Sejm ostatnio uchwalił kilka istotnych dla miast ustaw, natomiast nie widać większego zainteresowania problematyką wsi. Jak pan się na to zapatruje i co Związek Gmin Wiejskich zamierza z tym zrobić?

Patrzmy na to z niepokojem. Polityka miejska musi współbrzmieć z polityką dla obszarów wiejskich. W Polsce problemy rolnictwa i gospodarki rolnej utożsamiono ze sprawami życia na wsi. A wieś to przede wszystkim obszar, na którym, owszem, są rolnicy, są hektary, które się orze, na których się sieje i zbiera, jest produkcja mleczna, produkcja mięsa i tak dalej, ale obszary wiejskie to także miejsce zamieszkania milionów Polaków. Trzeba pamiętać, że one muszą się rozwijać i oferować taki sam poziom usług społecznych, jak miasta. Obecnie dostępność żłobka, przedszkola, świadczeń zdrowotnych czy opieki społecznej jest na wsi wyraźnie gorsza niż w mieście. To jest nie do zaakceptowania.

Chyba już tak nie jest. Może gdy chodzi o żłobki, ale z przedszkolami i szkołami chyba jest podobnie?

Jest lepiej, ale wciąż jeszcze nie tak samo. Dzieci wiejskie wciąż mają dalej do szkół. A to, że dziecko miejskie wstaje o siódmej, podczas gdy wiejskie o piątej trzydzieści, nie jest obojętne dla jego rozwoju. Ja wstaję, kiedy autobus szkolny już jedzie. Jeżeli więc będzie polityka dwóch prędkości – specjalna dla miast, bo są lokomotywami rozwoju, a zapomni się o obszarach wiejskich, to te dysproporcje nie będą znikać. Być może tylko dzięki środkom zewnętrznym, dzięki aktywności samorządów lokalnych, nie będą się powiększać. Pamiętajmy, z jakiego poziomu polska wieś startowała w roku 1990! Była nieprawdopodobnie zaniedbana. W mojej wsi 25 lat temu jedyna lampa stała na skrzyżowaniu. To już oczywiście historia, ale w ciągu tych lat miasta rozwijały się znakomicie. Trzeba uczciwie powiedzieć, że środki z regionalnych programów operacyjnych w większości trafiały do miast. A wieś cierpiała z tego powodu, że środki z PROW-u były przekazywane na dotacje bezpośrednie do gospodarstw, na unowocześnienie

rolnictwa. W związku z tym na infrastrukturę, na drogi, tych pieniędzy nigdy nie było za dużo. Oczywiście można pokazać, że tu i tam coś się buduje, ale w stosunku do potrzeb rewelacji nie ma.

Dlaczego samorząd wiejski jest niedoceniany? Mówi się, że Polska to kraj wiejski – i to prawda, bo jak na standardy światowe miasta mamy bardzo mało. Mówi się, że mamy w Polsce kulturę wiejską, szlachecką, a pan tu twierdzi, że wieś jest niedoinwestowana, zapomniana, a rozwijają się miasta. Mam dysonans poznawczy... Oczywiście trzeba spojrzeć na to dwutorowo. Wszyscy jesteśmy ze wsi, nieprawdaż? Natomiast mówimy tu przede wszystkim o infrastrukturze technicznej, o sieciach wodociągowych, kanalizacyjnych, telekomunikacyjnych, gazowych, o dostępności do konkretnych usług społecznych. Wieś ma ogromny potencjał – ludzi przyzwyczajonych do ciężkiej, porządnej pracy, ma spaniałe organizacje. Ochotnicze straże pożarne to coś genialnego, ewenement na skalę europejską! Stowarzyszenia, które pełnią równocześnie funkcję formacji obrony cywilnej, pomocy sąsiedzkiej i prowadzą jeszcze działalność kulturalną. Są koła gospodyń i ja w swojej gminie, fakt że dosyć dużej, bo 20-tysięcznej, mam 50 stowarzyszeń.

Aktywność i vitalność polskiej wsi jest ogromna, ale my, wójtowie gmin wiejskich, nie jesteśmy w stanie sprostać wszystkim oczekiwaniom mieszkańców i stworzyć wszędzie warunków życia zbliżonych do miejskich.

Czyli trzeci sektor jest silny. Nie nazywa się „ruchy miejskie”, i może nie jest aż tak bardzo nowoczesny i hołubiony, ale za to jest i naprawdę działa w odróżnieniu od tych ruchów...

Naprawdę działa. Oczywiście, podobnie jak w mieście, organizacje te składają zapotrzebowanie na pieniądze, bo ich funkcjonowanie kosztuje, ale przecież to są fajne rzeczy. Aktywność i vitalność polskiej wsi jest ogromna, ale my, wójtowie gmin wiejskich, nie jesteśmy w stanie sprostać wszystkim oczekiwaniom mieszkańców i stworzyć wszędzie warunków życia zbliżonych do miejskich.

To w ogóle możliwe?

W gminach podmiejskich to jest możliwe. Ale tam, gdzie główne źródło dochodów stanowi podatek rolny, a dostęp do środków unijnych jest, jaki jest – powiedzmy to wprost, że w PROW-ie nie ma wielkich pieniędzy – to dystans jest niestety duży i trudny do odrobienia. I właśnie tam następuje wyludnianie się wsi. Bo nie ma czegoś takiego, jak jednolity obszar wiejski na terenie całego kraju. Gminy podmiejskie często są bogate, bo gdy w mieście ubywa mieszkańców, w tych gminach przybywa. Ja mam u siebie od 10 lat tę samą liczbę uczniów – migracja nadrabia demografię. Ale są też gminy wiejskie daleko od szosy, gdzie poziom życia jest zdecydowanie niższy, które nie miały za co odrobić zapóźnień cywilizacyjnych. My w Związku czasem się spieramy, bo punkt widzenia wójta gminy podmiejskiej bywa zupełnie inny niż wójta z trzytysięcznej, typowo rolniczej gminy. I to wieś, i to wieś, ale mówimy różnymi językami, bo przez ostatnie lata mieliśmy zupełnie różne możliwości rozwoju.

Jedną z przyczyn zapóźnień jest historia, ale dziś wszyscy dostają mniejszą czy większą szansę, by poprawić warunki, dostają środki na rozwój i wszyscy w jakimś stopniu z tego korzystają. Czego brakuje? Ośrodek koordynacyjny, zintegrowanej polityki...

Oczywiście, że musi być zintegrowana polityka wiejska. Wspomniał pan o przyjętej przez rząd polityce miejskiej. To wskazuje wyraźnie, że Rzeczpospolita zwróciła uwagę na znaczenie rozwoju miast. Ale musi równolegle pomyśleć o rozwoju obszarów wiejskich, bo dopiero te dwie polityki stworzyłyby program rozwoju kraju jako całości. Skoro jest polityka miejska, a zamiast polityki wiejskiej jest: róbcie co chcecie, improwizujcie itd.,

to nie ma nadziei na to, że kraj będzie się rozwijał równomiernie.

Co jako Związek Gmin Wiejskich robicie w tym zakresie?

Przede wszystkim pilnujemy prawa. Jesteśmy w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, która – cokolwiek by o niej powiedzieć – działa, choć powinna być sprawniejszym narzędziem uzgadniania projektów i aktów prawnych. Uczestniczymy w komisjach sejmowych, możemy więc prowadzić lobbings w parlamencie. Wprawdzie styl pracy parlamentu jest taki, że jest nam bardzo trudno, ale staramy się. Gdybyśmy mieli większy potencjał, więcej ekspertów, byłibyśmy skuteczniejsi. Staramy się też być obecni w mediach, żeby problemy obszarów wiejskich, prowadzenie zadań przez samorządy wiejskie, pojawiały się w prasie ogólnopolskiej i samorządowej. Udzielamy też gminom pomocy prawnej, bo dzwonią do nas koledzy wójtowie z prośbą o poradę, a że korzystamy z kancelarii prawnej, staramy się pomóc w rozwikłaniu czasem bardzo skomplikowanych problemów. Muszę jeszcze powiedzieć o licznych programach, które realizujemy i oferujemy nie tylko naszym członkom. Nie dzielimy gmin na członków i nieczłonków Związku Gmin Wiejskich, choć pewnie powinniśmy to robić. W wielu programach z zakresu trudnych spraw gospodarki odpadami, racjonalizacji gospodarki energetycznej, OZE, organizujemy szkolenia, konferencje tematyczne. Dostarczamy wiedzę. Mamy mały ośrodek analiz i dysponujemy wiedzą o wszystkich gminach wiejskich w Polsce, o najważniejszych wskaźnikach, wydatkach, dynamice inwestycyjnej – dysponujemy bazą, która daje nam obraz polskiej wsi. Nasza skuteczność jest przez naszych członków zauważana – choćby utrzymanie wagi wiejskiej w algorytmach subwencji oświatowej to pieniądze dla gmin wiejskich, bez których miałyby one spory problem.

To przez lata był pański osobisty sukces.

Mój też, ale Związku przede wszystkim.

Jak to jest być przewodniczącym, bo minęło zaledwie parę miesięcy, od kiedy objął pan tę funkcję?

Zupełnie inaczej niż wiceprzewodniczącym! Czuję odpowiedzialność za najliczniejszą organizację samorządową w Polsce. Miałem znakomitego poprzednika, który kierował tym Związkiem przez 20 lat. Doceniam wszystko, co zrobił, ale cóż, czas biegnie i na pewno potrzebne są pewne zmiany w samym funkcjonowaniu organizacji. Pojawiają się także nowe wyzwania. Musimy być liczniejsi. Reprezentatywność wiąże się w oczywisty sposób z liczebnością.

Staramy się być obecni w mediach, żeby problemy obszarów wiejskich, prowadzenie zadań przez samorządy wiejskie, pojawiały się w prasie ogólnopolskiej i samorządowej. Udzielamy pomocy prawnej, bo dzwonią do nas koledzy wójtowie z prośbą o poradę, a że korzystamy z usług kancelarii, staramy się pomóc w rozwikłaniu czasem bardzo skomplikowanych problemów. Dochodzą do tego liczne programy, które realizujemy i oferujemy nie tylko naszym członkom.

No właśnie, na 1600 gmin wiejskich ile należy do ZGW RP?

Prawie 570. To stanowczo za mało. Wyzaczyliśmy sobie na tę kadencję cel: zwiększenie liczebności Związku do 800 gmin. Rzecz jasna przekonywanie wójtów i rad – bo to rady muszą podjąć uchwałę o przystąpieniu do Związku – wcale nie jest łatwe. Nie chcemy być sprzedawcami mydła, takimi komiwojażerami. Zależy nam na tym, żeby gminy wstępujące do Związku widziały w tym sens. Nie liczyły, ile

trzeba wpłacić składki, choć te składki wcale nie są wysokie. Ale żeby widziały sens we wspólnym działaniu. Wiemy, że atrakcyjność związku wynika z jego skuteczności.

Trudno być skutecznym, jeżeli się nie ma pieniędzy. A nieduży związek z niskimi składkami nie ma dużych szans na spektakularne akcje PR, akcje medialne czy choćby na ekspertyzy, aby bronić swojego stanowiska.

Tak. Duże organizacje samorządowe i na pewno zamożniejsze niż ZGW RP – Związek Miast Polskich czy Związek Powiatów Polskich – dysponują oczywiście zupełnie innymi możliwościami finansowymi i organizacyjnymi. Rzeczywiście stać ich na analizy, na ekspertyzy prawne, badania i na większą niż nasza aktywność. Przez te parę miesięcy wzmocniłem nieco biuro, po to właśnie, byśmy byli bardziej widoczni w komisjach sejmowych, na ogólnopolskich konferencjach samorządowych, ale to nadal niewiele w stosunku do naszych kolegów z wielkich miast i powiatów. Staramy się nadrabiać, że tak powiem, nasze możliwości większą aktywnością. Chcę, by pracowali z nami także byli wójtowie. Poprosiłem kolegów, którzy nie pełnią już funkcji, nie są czynnymi wójtami, o współpracę. Mariusz Poznański, Leszek Świętański i Edward Trojanowski to ludzie, którzy świetnie znają potrzeby gmin wiejskich i jednocześnie mogą się poświecić wspieraniu Związku. Chcemy też nieco zmienić formułę działania. Postawiliśmy sobie cel, aby odbyć spotkania we wszystkich 16 województwach, nawiązać współpracę z wojewódzkimi konwentami wójtów, ze związkami regionalnymi gmin wiejskich. Chcemy z nimi współpracować. I być może zrezygnujemy z corocznych kongresów na rzecz spotkań regionalnych. Myślę, że w ten sposób dotrzemy do większej liczby wójtów i radnych w gminach wiejskich w Polsce, bo na nasz kongres przyjeżdżają zwykle przedstawiciele tych samych jednostek. Tegoroczny XVI Kongres Gmin Wiejskich był szczególny, bo mieliśmy 30 proc. nowych uczestników. Zupełnie nowych, niezrezygnowanych w naszym Związku. Wydaje mi się, że to pokazało atrakcyjność naszej organizacji. Ale nad tym trzeba nieustannie pracować. ■